

**UCHWAŁA NR XXVI/183/17
RADY GMINY RYJEWO**

z dnia 29 marca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryjewo
na lata 2017 – 2021.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 110 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 930 z późn. zm.) Rada Gminy Ryjewo uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryjewo na lata 2017 – 2021 w treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ryjewo.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Kazimierz Zima

Spis treści

Wstęp	3
I. Część wprowadzająca.....	5
I.1. Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi	6
I.2. Metodyka opracowania.....	13
II. Część diagnostyczna.....	133
II.1. Informacje ogólne o Gminie Ryjewo.....	133
II.2. Demografia	144
II.3. Oświata	144
II.4. Lokalny rynek pracy	155
II.5. Pomoc społeczna	155
II.5.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze	188
II.5.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	233
II.6. Analiza SWOT.....	244
II.7. Lokalne zagrożenia społeczne	255
II.7.1. Alkoholizm	255
II.7.2. Bezrobocie	266
II.7.3. Ubóstwo	277
II.7.4. Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	300
II.7.5. Przemoc w rodzinie	322
II.7.6. Bezdomność.....	333
II.7.7. Problemy opiekuńczo-wychowawcze.....	344
II.7.8. Sytuacja osób starszych	355
III. Część Programowa	366
III.1. Misja Gminy Ryjewo	366
III.2. Sposób realizacji zadań oraz źródła finansowania	37
III.3. Wskaźniki realizacji strategii	38
III.4. Wdrożenie i aktualizacja strategii	39
III.6. Monitoring.....	39

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi, podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ryjewo służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy w latach 2017–2021.

Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Uzupelnieniem środków gminnych stanowi aktywna współpraca z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają dodatkowe możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część **wprowadzająca** zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych tworzenia dokumentu.

Część **diagnostyczna** zawiera informacje ogólne dotyczące Gminy Ryjewo oraz specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych oraz identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT).

Część **programowa** zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

I. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada przezorności – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. Zasada pomocniczości – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. Zasada samorządności – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. Zasada wielosektorowości - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. Zasada samopomocy – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. Zasada solidarności społecznej – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. Zasada partycypacji – określa taką organizację życia społecznego, która ludziom umożliwia realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. Zasada dobra wspólnego - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

I.1. Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ryjewo na lata 2017-2021 opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 930 z późn. zm.). Ustawodawca definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Ustawa o pomocy społecznej określa zadania w zakresie pomocy społecznej, organizację pomocy, rodzaje świadczeń, a także zasady i tryb ich udzielania. Określa również materialno-prawne przesłanki udzielania świadczeń z pomocy społecznej z tytułu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;

3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. handlu ludźmi;
9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo wychowawcze;
12. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
13. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
14. alkoholizmu lub narkomanii;
15. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
16. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.) kładzie szczególny nacisk na edukację oraz aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.) kompleksowo reguluje kwestię funkcjonowania spółdzielni pracy. W myśl cytowanej ustawy spółdzielnia pracy to forma prawna podmiotu łączącego w sobie cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej, mająca umożliwić jej członkom, którymi muszą być w 50% osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, powrót do uregulowanego życia społecznego i aktywności na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna, jako

rodzaj spółdzielni pracy, opiera się na zasadzie osobistego świadczenia pracy przez jej członków.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.) reguluje przyznawanie i wypłatę świadczeń z poza systemu ubezpieczeń. Świadczenia przyznawane zgodnie z powyższą Ustawą są w całości finansowane ze środków budżetu państwa. W myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych istnieje jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia opiekuńcze tj. zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek dla opiekuna i specjalny zasiłek opiekuńczy, oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Według ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa. Ochronę mają zapewnić organy administracji rządowej, samorządowej, instytucje do tego powołane oraz stowarzyszenia, fundacje, związki wyznaniowe, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy, ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym.
2. Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
3. Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.) jest szczególnie ważnym aktem z punktu widzenia funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce. Reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecenia realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, uzyskiwanie przez organizacje statusu organizacji pożytku publicznego oraz nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego, a także warunki wykonywania świadczeń przez

wolontariuszy oraz kwestie dotyczące konsultowania projektów dokumentów. Ustawa szczegółowo reguluje:

1. Prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego).
2. Uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego).
3. Nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego.
4. Wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.) powierza gminie najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz wychowaniu w trzeźwości jako jednostce administracyjnej będącej najbliższej społeczności lokalnego. Do zadań tych należy:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym również prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.) określa następujące zadania gminy w tym obszarze:

- Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma za zadanie diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Zespół Interdyscyplinarny realizuje swoje cele m.in. poprzez opracowywanie i realizację indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 r., poz. 332 z późn. zm.), nakłada nowe obowiązki na administrację publiczną. W myśl powyższej ustawy obowiązkiem gminy jest zapewnienie wsparcia rodzinie z trudnościami w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- a) pracy z rodziną np. konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapia, mediacje, usługi opiekuńcze, pomoc prawna, a także pomoc ze strony asystenta rodziny,
- b) pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci poprzez placówkę wsparcia dziennego oraz rodzinę wspierającą.

Szczegółowe zadania gminy zostały określone w art. 176 ustawy i należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
- 4) finansowanie:
- a) kosztów szkoleń dla rodzin wspierających
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ustawie,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w ustawie.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych

Ustawa z 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r. poz. 180) pozwala przyznać na wniosek osoby uprawnionej świadczenie w postaci dodatku mieszkaniowego. Dodatek ten przyznawany jest na okres 6 miesięcy, ale jego wysokość uzależniona jest od posiadanego dochodu, ponoszonych wydatków związanych z utrzymaniem mieszkania oraz z metrażem zajmowanego lokalu.

Ustawa o Karcie Dużej Rodziny

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1863) o Karcie Dużej Rodziny określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny. Uprawnienia przysługujące osobom posiadającym ważną Kartę polegają na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się

rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci.

Ustawa o świadczeniach wychowawczych

Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 195) o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie to przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Strategia Rozwoju Gminy na lata 2015-2023

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2015-2023 jest kluczowym dokumentem planistycznym, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie Ryjewo, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju priorytetowych dla niej obszarów.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Celem strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest zaplanowanie i praktyczna realizacja wyznaczonych założeń rozwiązywania problemów społecznych w regionie pomorskim. Strategia polityki społecznej jest długofalową koncepcją działania w zakresie polityki społecznej, która zawiera założenia strategiczne w postaci celów wynikających z sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań zewnętrznych. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego wskazuje 4 cele strategiczne;

- Właściwie funkcjonująca rodzina,
- Integrująca rola polityki społecznej,
- Aktywni seniorzy,
- Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych.

Cele te mające charakter ogólny, wynikają z celów strategicznych, określając kierunki działań poprzez 11 celów operacyjnych oraz 35 kierunków interwencji.

I.2. Metodyka opracowania

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Gminy w Ryjewie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie, szkół z terenu Gminy Ryjewo, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

II. Część diagnostyczna

II.1. Informacje ogólne o Gminie Ryjewo

Gmina Ryjewo, leżąca na skraju Pojezierza Iławskiego i Doliny Dolnej Wisły posiada znakomite walory turystyczne. Zawdzięcza to atrakcyjnemu położeniu na szlaku turystycznym wielkich zamków krzyżackich: Malborka, Sztumu, Gniewa i Kwidzyna. Przez teren gminy przebiega też trasa rowerowa „Doliną Dolnej Wisły” i kilka szlaków pieszych o lokalnym charakterze, a także linia kolejowa Malbork – Toruń. Gmina składa się z części wschodniej i zachodniej przeciętymi pasmem lasu, stanowiącym 25% powierzchni gminy.

Obszar gminy Ryjewo wynosi 103,28 km² i dzieli się na dwanaście sołectw: w części wschodniej – Pułkowice, Straszewo, Trzciano, Watkowice; w części zachodniej – Barcice, Benowo, Borowy Młyn, Jałowiec, Jarzębina, Mątownie Pastwiska, Rudniki, Ryjewo. Gmina liczy 5 775 mieszkańców (dane na dzień 31.12.2015 r.).

Podstawą dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Na terenie Gminy Ryjewo działają placówki kulturalne i oświatowe. Są to: Gminny Ośrodek Kultury w Ryjewie, Gminna Biblioteka Publiczna w Ryjewie, Zespół Szkół w Ryjewie, w którego skład wchodzi Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika i Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika; Szkoła Podstawowa w Straszewie im. ks Władysława Demskiego, Niepubliczne Przedszkole „Pod Dębusem” w Ryjewie oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Barcicach.

Ponadto w Ryjewie mieści się Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Lecznica Zwierząt, dwie apteki, Poczta, Powiślański Bank Spółdzielczy, Posterunek Policji.

Największym pracodawcą na terenie gminy jest Dom Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze”, wyposażony w gabinety specjalistyczne, pracownie terapeutyczne. W miejscowości Borowy Młyn działa Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy „Agape”, które udziela pomocy osobom bezdomnym, niepełnosprawnym, rodzinom w sytuacji kryzysowej oraz osobom uzależnionym od alkoholu .

II.2. Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Gminy rywalizują o niego poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa oraz „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. na terenie Gminy Ryjewo zamieszkiwało 5986 osób¹. W wieku przedprodukcyjnym na terenie gminy zamieszkiwało 1.196 osób, w wieku produkcyjnym – 3.859, a w wieku poprodukcyjnym było 931 osób. W 2015 roku nie zanotowano w gminie przyrostu naturalnego ponieważ liczba zgonów (67) była większa niż liczba urodzeń (46). Gęstość zaludnienia wynosi 56 osób na km². Jest to bardzo niski współczynnik. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest rolniczy charakter gminy, gdzie nad przestrzenią zurbanizowaną przeważają tereny rolne oraz leśne.

II.3. Oświata

Na mocy przepisów prawa nauka elementarna w Polsce jest obowiązkowa, ale status instytucji obowiązkowych mają jedynie szkoły podstawowe i gimnazjalne. Z tego powodu też jednym z zadań własnych gminy jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji publicznej. Na mocy rozporządzeń Ministra Edukacji wynika, iż subwencja

¹ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016.

oświatowa dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, zwłaszcza na bieżącą działalność szkół.

Na terenie Gminy Ryjewo funkcjonuje Zespół Szkół w Ryjewie, Szkoła Podstawowa w Straszewie oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Barcicach. Na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Gdańsku wynika, iż w roku szkolnym 2015/2016, w szkołach podstawowych uczyło się 462 uczniów, natomiast w gimnazjum 189 uczniów. Liczba uczniów przypadających na jeden oddział w szkole podstawowej wynosiła 16, a w gimnazjum – 21.

II.4. Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. W gestii gminy leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Dane zamieszczone w Statystycznym Vademecum Samorządowca wskazują, iż na terenie gminy (zgodnie z rejestrem regon) funkcjonuje 466 podmiotów gospodarczych. W tym w sektorze rolniczym – 22, przemysłowym – 49, budowlanym – 73.

Zgodnie z danymi z Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie na dzień 31 grudnia 2016 r. z terenu Gminy Ryjewo były zarejestrowane 234 osoby, w tym 144 kobiet. Największą grupę osób stanowiły osoby zarejestrowane w PUP powyżej 24 miesięcy. Osób takich było 73. Prawo do zasiłku posiadały zaledwie 23 osoby.

II.5. Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Gminne zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie, będący gminną jednostką organizacyjną. Pomoc udzielana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne, które GOPS opłaca za osoby korzystające z zasiłku stałego, które nie podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.
- Pomoc rzeczową.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- schronienie. GOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienie w schronisku lub noclegowni.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą GOPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od wielu lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Kierowanie do Domu Pomocy Społecznej. Osoby, które wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, a rodzina i gmina nie jest w stanie zapewnić opieki kierowane są do Domów Pomocy Społecznej.

Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie, wśród świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. opłacenie obiadów. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.

- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Kwota udzielonych świadczeń oraz liczba rodzin objętych wsparciem w latach 2012 - 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Kwota świadczeń(zł)	1.060.183	1.124.007	1.142.071	1.140.903	1.095.924
Liczba rodzin objętych wsparciem	443	455	405	352	326

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ryjewo

Od 2013 roku systematycznie zmniejszała się liczba rodzin korzystających ze wsparcia tut. Ośrodka. Najwięcej rodzin otrzymało pomoc lub wsparcie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2013 roku. Z każdym kolejnym rokiem liczba ta zmniejszała się, by w 2016 roku osiągnąć wartość 326. Pomimo mniejszej liczby rodzin, kwota przeznaczana na pomoc z roku na rok rosła. W 2015 roku, w porównaniu do 2012, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na świadczenia musiał przeznaczyć o 80.000,- zł. więcej środków.

Rodzaje udzielonych świadczeń w latach 2012-2016

Rodzaj pomocy		2012	2013	2014	2015	2016
Zasiłki stałe	<i>Liczba</i>	81	83	92	90	81
	<i>Kwota</i>	273.276	332.980	351.189	352.158	395.360
Usługi opiekuńcze	<i>Osób</i>	11	9	10	9	13
	<i>Kwota</i>	13.950	30.066	32.708	32.107	36.660
Zasiłek celowy - Zdarzenia losowe	<i>Liczba</i>	1	1	0	3	0
	<i>Kwota</i>	400	1.500	0	3.500	0
Zasiłek celowy i w naturze	<i>Liczba</i>	273	297	252	218	164
	<i>Kwota</i>	269.971	227.880	217.250	185.307	135.357
Pobyt w domach pomocy	<i>Liczba</i>	14	14	15	16	14
	<i>Kwota</i>	240.144	251.209	322.229	361.010	366.513

Schronienie	<i>Liczba</i>	20	22	9	12	9
	<i>Kwota</i>	82.648	83.370	51.503	61.588	48.827
Pogrzeby	<i>Liczba</i>	0	2	0	3	3
	<i>Kwota</i>	0	3.780	0	6.090	5.096
Zasilek okresowy	<i>Liczba</i>	47	43	26	20	25
	<i>Kwota</i>	49.527	54.127	27.483	16.487	10.679
Dożywianie	<i>Posiłki (liczba)</i>	42.314	44.430	41.825	35.994	26.901
	<i>Kwota</i>	130.267	139.095	139.709	122.656	97.432

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ryjewie

Powyższa tabela przedstawia rodzaje udzielonych świadczeń przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie w latach 2012 - 2016. W analizowanym okresie największą dynamikę zmian odnotowano w kwotach przeznaczanych na zapewnienie pobytu w domach pomocy. Porównując rok 2016 do 2012 roku były to kwoty o połowę większe. Zwiększenie nakładów finansowych na wypłacanie chociażby zasiłków stałych spowodowane jest wzrostem kryterium dochodowego. Największy spadek zarówno w liczbie jak i kwocie miał miejsce w przypadku zasiłków celowych. Na koniec analizowanego okresu kwota przeznaczana na tą formę wsparcia stanowiła 50% kwoty z roku 2012.

II.5.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,

- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek dla opiekuna.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłki rodzinne w latach 2011-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	7317	7007	6393	5766	5911
Kwota świadczeń (zł)	635.060,-	687.907,-	630.441,-	580.656,-	664.404,-

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS Ryjewo

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie udzielił 5.911 zasiłków rodzinnych na łączną kwotę 664.404 złotych. Porównując te dane w stosunku do roku 2012 należy zauważyć, że spadek liczby wypłaconych świadczeń wynikał głównie z faktu, iż zmniejszyła się liczba rodzin, którym udzielono pomocy. Kwota natomiast pozostaje na podobnym poziomie ponieważ wzrosła kwota świadczeń. Na przełomie analizowanego okresu kwota przeznaczona na zasiłki rodzinne w 2015 roku była najniższa.

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się również o następujące dodatki:

- urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,

- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Dodatki wypłacane do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
z tytułu urodzenia dziecka					
Liczba świadczeń	39	36	28	30	28
Kwota świadczeń	39 000	36 000	28 000	30 000	28 000
z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego					
Liczba świadczeń	127	157	115	98	78
Kwota świadczeń	49 040	61 814	44 387	38293	30 627
z tytułu samotnego wychowywania dziecka					
Liczba świadczeń	369	369	325	335	312
Kwota świadczeń	63 690	63.690	56 290	57 940	58 120
z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej					
Liczba świadczeń	1 194	1 150	1 079	1 033	972
Kwota świadczeń	95 520	93 000	86 320	84 240	88 250

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS Ryjewo

W latach 2012-2016 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie wypłacił dodatki do zasiłków rodzinnych z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka oraz wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Najwięcej świadczeń udzielono z tego ostatniego tytułu (w 2012 roku – 1194). Od 2012 roku zauważalny jest wyraźny trend spadkowy w liczbie udzielonych świadczeń dodatkowych.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,

- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem opiekuńczym, który przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	4 218	4 585	4 542	4 506	4 667
Kwota świadczeń (zł)	645 354	701 505	694 926	689 418	714 051

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS

W latach 2012-2016 systematycznie rosła liczba udzielonych świadczeń z tytułu zasiłku pielęgnacyjnego (z 4218 do 4667). Wzrost liczby świadczeń spowodował zwiększenie kwoty jaką Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacił na zasiłki pielęgnacyjne, jednak nie wiązał się ze wzrostem liczby rodzin którym udzielono pomocy, ani ze wzrostem wysokości kwoty zasiłku. Bardzo dużą grupę świadczeniobiorców stanowią mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej oraz Stowarzyszenia na Rzecz Osób Bezdomnych AGAPE.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w przypadku rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności. Dodatkowe wymogi to konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego udziału opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu

niepełnosprawności. Do końca 2012 r. świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało również krewnym dorosłym osób wymagających opieki. Nowelizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych, która weszła w życie z początkiem 2013 r., odebrała to uprawnienie opiekunom tych osób, których niepełnosprawność powstała po osiągnięciu dorosłości. Wzrost kwot świadczeń pielęgnacyjnych spowodował, iż w 2016 na powyższy cel wydatkowano kwotę 440.599,- zł. Kwota 1 świadczenia wynosiła 1.300,- zł, natomiast od stycznia 2017 r. jest to kwota 1.406,- zł.

Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	677	525	305	344	341
Kwota świadczeń (zł)	350 134	286 087	226 907	411 600	440 599

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2013-2014

	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	10	12	68	155
Kwota świadczeń (zł)	5 200	5 859	34 702	80 550

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS

Specjalny zasiłek opiekuńczy obowiązuje od 2013 roku. W pierwszym roku obowiązywania z tej formy pomocy skorzystała tylko jedna rodzina.

II.5.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna w okresie ostatnich 2 miesięcy. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	1 136	1 308	1 171	1 155	1 035
Liczba rodzin	58	61	57	53	48
Kwota świadczeń (zł)	359 448	444 117	424 553	427 433	383 750

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GOPS

W kwestii wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego nie można wyróżnić trendu charakteryzującego dynamikę zmian w analizowanym okresie. Na koniec 2016 roku 48 rodzin skorzystało z tej formy wsparcia. Łącznie udzielono 1035 świadczeń na kwotę 383.750,- złotych.

II.6. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron, zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

Pomoc społeczna i polityka prorodzinna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – zainteresowanie władz lokalnych rozwiązywaniem problemów społecznych, – wykwalifikowana kadra pomocy społecznej, – dobra współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej, – znajomość i rozeznanie środowiska, – stały kontakt z podopiecznymi, – zabezpieczenie środków finansowych na zadania własne o charakterze obowiązkowym, – działania na rzecz rodzin wielodzietnych zapobiegające wykluczeniu społecznemu (np. karta dużej rodziny), – umiejętność szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych, – współpraca z kuratorami społecznymi i zawodowymi, – bezpłatna pomoc prawna, 	<ul style="list-style-type: none"> – roszczeniowa postawa klientów pomocy społecznej, – wielopropblemowość rodzin, – niska dostępność specjalistycznego wsparcia, – niskie kwalifikacje bezrobotnych, – słaba motywacja osób niepełnosprawnych do podnoszenia swoich kwalifikacji i aktywnego poszukiwania pracy, – brak dostępu do opieki geriatrycznej, – zanik pomocy sąsiedzkiej, – zbyt niski dochód osób starszych, – brak dziennych domów pomocy, – niestosowanie się sprawców przemocy do wyroków,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej na realizację projektów społecznych, – działania na rzecz rodzin wielodzietnych zapobiegające wykluczeniu społecznemu (np. karta dużej rodziny), – zmiana świadomości społecznej – wzrastająca akceptacja społeczeństwa dla osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym, – wzrost jakości usług świadczonych przez jednostki pomocy społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> – syndrom uzależnienia się rodziny od pomocy społecznej, obniżający ich aktywność zmierzającą do poprawy sytuacji życiowej, – pogłębiające się zjawisko dziedziczenia biedy, – nakładanie nowych zadań bez zwiększenia kadry, – rosnąca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagająca pomocy w ramach ośrodków wsparcia, – brak gwarancji bezpieczeństwa dla osób doświadczających przemocy,

<ul style="list-style-type: none"> - wzrastająca świadomość społeczna co do zagrożeń uzależnieniami, - stosowanie procedury „Niebieskiej karty” przez wszystkie instytucje i służby do tego uprawnione, - wzrost dochodów mieszkańców gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> - obniżenie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, - problemy mieszkaniowe uniemożliwiające skuteczne odizolowanie osób agresywnych od pozostałych członków rodziny, - starzenie się społeczeństwa, - deficyt lokali socjalnych i komunalnych, - wzrost biurokracji, - wypalenie zawodowe pracowników socjalnych,
---	---

II.7. Lokalne zagrożenia społeczne

Wśród najważniejszych problemów społecznych na terenie Gminy Ryjewo można wskazać:

1. Bezrobocie;
2. Uzależnienia;
3. Uzależnienie od pomocy społecznej;
4. Ubóstwo;
5. Rodziny niewydolne wychowawczo.

II.7.1. Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są z wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny.
- Łamanie norm obyczajowych i prawnych.
- Zagrożenie życia.
- Utrata pracy.

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest popadnięcie w nałóg.

Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu

Rok	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	12	4	5	8

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W analizowanym przedziale czasu liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu alkoholizmu spadła z 12 w 2013 r. do 8 w 2016 r. Spadek tej liczby spowodowany jest usamodzielnieniem się już dorosłych dzieci i otrzymaniem świadczeń emerytalno-rentowych przez osoby nadużywające alkoholu. Wiele osób z problemem alkoholowym nie korzysta ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej, co znacząco zaniża skalę problemu występującego na terenie gminy Ryjewo. Leczenie przymusowe, na które są kierowane osoby z problemami alkoholowymi często nie spełni swojej roli. Zdarza się, że osoby taki po zakończeniu terapii wracają do swojego nałogu.

II.7.2. Bezrobocie

Jednym z najistotniejszych problemów społeczno-gospodarczym występujących na terenie gminy jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część osób zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest w nich ujęta.

Według danych z Urzędu Stanu Cywilnego w Ryjewie na dzień 31 grudnia 2016 r. na terenie gminy zamieszkiwało 5.903 osoby, w tym w wieku produkcyjnym 3.746. Z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie wynika, iż na dzień 31 grudnia 2016 r. zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu naszej gminy były 234 osoby. A więc osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP stanowią 6,25% liczby osób w wieku produkcyjnym. Nie

jest to jednak stopa bezrobocia ponieważ nie posiadamy danych dotyczących liczby osób w wieku produkcyjnych, którzy ze względu np. na niepełnosprawność pobierają świadczenia z Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy innych instytucji wypłacających świadczenia rentowe.

W Gminie Ryjewo w 2015 roku współczynnik feminizacji wyniósł 92, czyli tyle kobiet przypadało na każde 100 mężczyzn. Pomimo tego to właśnie kobiety stanowiły większość osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Kwidzyn. Na 234 osoby ogółem były 144 kobiety.

Ważnym aspektem w kwestii bezrobocia jest liczba ludzi pozostających bez pracy przez przynajmniej ostatnie 24 miesiące. W Gminie Ryjewo takich osób było aż 73.

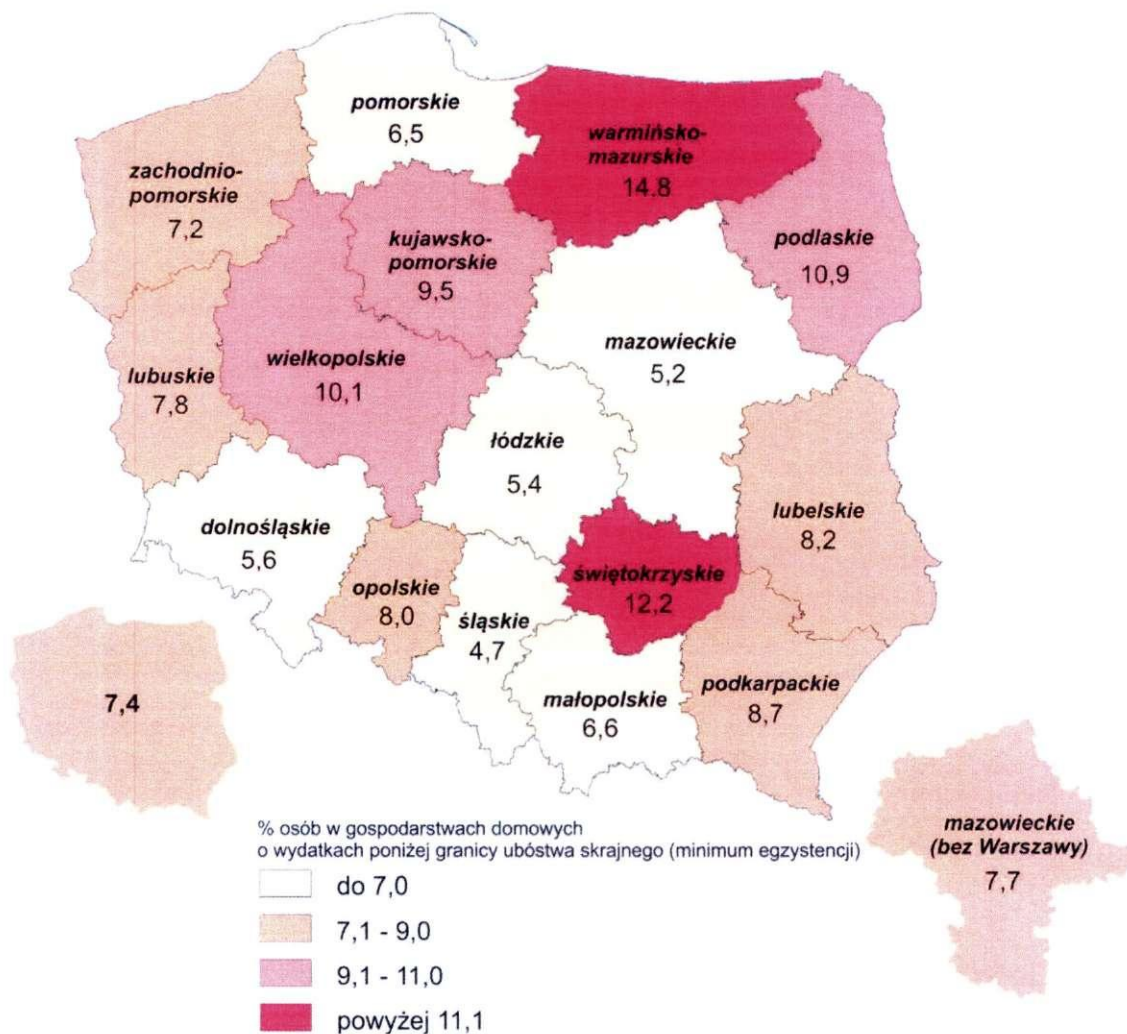
Bezrobocie jest olbrzymim problemem społecznym, który niejednokrotnie jest nierozzerwalnie powiązany z innymi problemami, taki jak np. ubóstwo, alkoholizm czy przemoc w rodzinie. Niestety, ale tylko niewielki procent osób pozostających bez pracy może otrzymywać z tego tytułu zasiłek z Urzędu Pracy. W grudniu 2016 roku na 234 osoby bezrobotne jedynie 23 miało prawo skorzystać z tego zasiłku.

II.7.3. Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie, poprzez wykluczenie jednostek i rodzin z społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innym niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

W Polsce w 2014 r. w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzn. poniżej minimum egzystencji) żyło ok. 2,8 mln osób, natomiast w gospodarstwach domowych poniżej granicy ubóstwa relatywnego (tzn. w takich, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych) – ok. 6,2 mln osób. Liczbę osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa, czyli poniżej progu interwencji socjalnej szacuje się na ok. 4,6 mln.

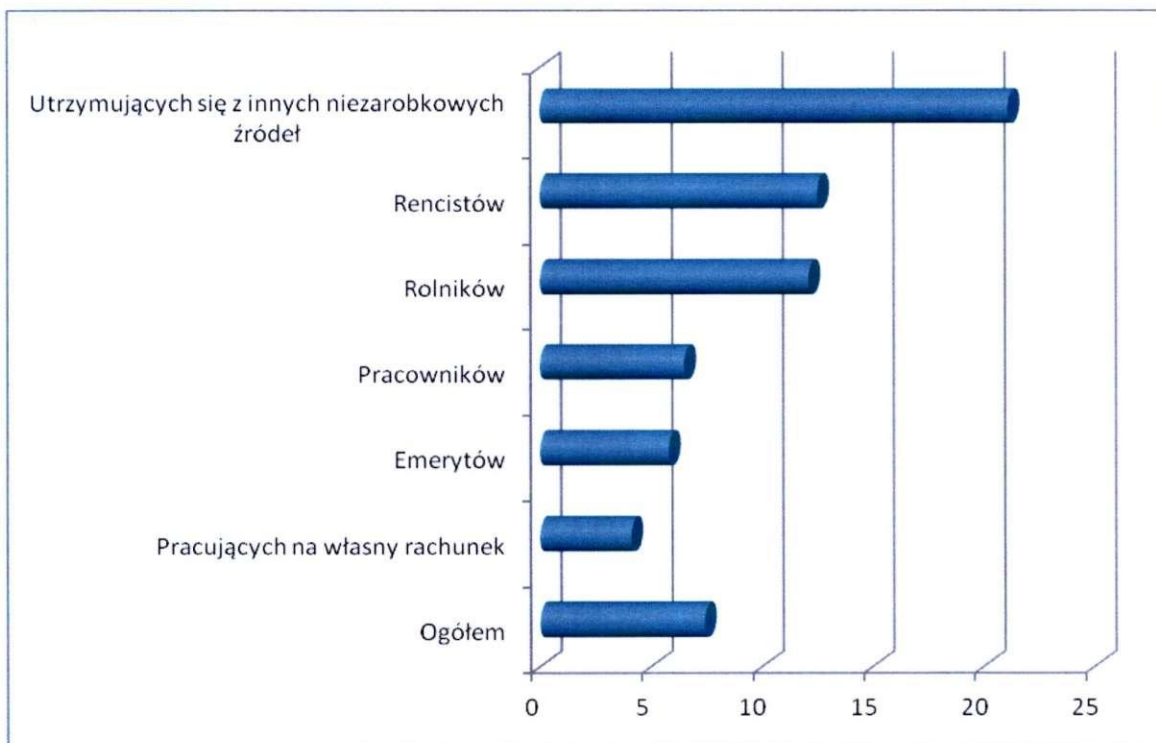
Zasięg ubóstwa skrajnego wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło: „Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 roku” Główny Urząd Statystyczny

Według tego opracowania czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych. W 2014 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wynosiła prawie 15% i była dwa razy wyższa niż średnia w Polsce. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. W gospodarstwach domowych, w których bezrobotne były przynajmniej dwie osoby stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2014 r. wg grup społeczno-ekonomicznych (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 roku*

Zasięg ubóstwa wyraźnie zależy od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. Osoby utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji. Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo byli członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników.

Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2012-2016

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	337	399	316	241	218

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z powodu ubóstwa przyznał wsparcie 218 rodzinom. Porównując do roku 2012, liczba rodzin która otrzymała z tego tytułu wsparcie zmniejszyła się o 35%.

Gmina Ryjewo realizuje program wieloletni: Pomoc państwa w zakresie dożywiania. Celem programu jest:

1. wsparcie gmin w wypełnieniu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich,
2. długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia,
3. upowszechnianie zdrowego stylu żywienia,
4. poprawa poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach,

Liczba posiłków wydana w ramach programu wieloletniego: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2012-2016

ROK	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba posiłków (dzieci i osoby dorosłe)	42.314	44.430	41.825	35.994	26.901
Kwota (zł)	130.267	139.095	139.709	122.656	97.432

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Najwięcej posiłków w ramach programu wydano w 2014 roku. W kolejnych latach zauważalny jest spadek liczby posiłków. W 2016 roku jeden posiłek kosztował Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej średnio 3,62 zł.

II.7.4. Sytuacja osób niepełnosprawnych

W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia

indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie należy jednak uwzględnić płaszczyznę psychologiczną i społeczną. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych.

Liczba rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2016 utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Liczba rodzin objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	130	123	119	106	123

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Jedną z form pomocy jest wypłata zasiłku stałego na podstawie wydanego Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności oraz zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kolejną formą wsparcia dla osób niepełnosprawnych są zasiłki pielęgnacyjne. Wyróżniamy tutaj trzy rodzaje:

- ✓ dla niepełnosprawnego dziecka
- ✓ dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności
- ✓ dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia

II.7.5. Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym rozumie się jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc prowadzi do narażenia poddanych jej członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii Gminy leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego, wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć czy przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy w rodzinie

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	7	8	8	6	12

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Skalę problemu przemocy w rodzinie w pewnym stopniu odzwierciedlają statystyki. Niestety, zjawisko przemocy nie zawsze zgłaszane jest do odpowiednich instytucji. W 2016 roku z powodu przemocy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie udzielił wsparcia 12 rodzinom. W porównaniu do roku poprzedniego było to o 6 rodzin więcej.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym

problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. W Gminie Ryjewo członkami zespołu są przedstawiciele pomocy społecznej, policji, oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, kuratorzy sądowi i przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje „Procedurę Niebieskie Karty”. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie zespołu diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom.

Liczba Niebieskich Kart sporządzonych przez poszczególne instytucje

Instytucja wszczynająca procedurę	2013	2014	2015	2016	Ogółem
Pomoc społeczna	5	4	2	4	15
Policja	6	15	19	11	51
Służba zdrowia	-	-	1	-	1
Ogółem	11	19	22	15	67

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Z powyższej tabeli można zauważyć, że w analizowanym okresie to policja była najczęstszym inicjatorem procedury Niebieskiej Karty. Wynika to ze specyfiki ich obowiązków, ponieważ często jako pierwsi interweniują w związku z przemocą w rodzinie. W analizowanym okresie łącznie wszczęto 67 procedur, z czego najwięcej w 2015 roku - 22.

II.7.6. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Liczba osób którym udzielono pomocy z powodu bezdomności w latach 2012-2016

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	20	22	9	12	9

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

W ostatnich 3 latach liczba osób bezdomnych utrzymuje się na podobnym poziomie. W latach wcześniejszych zjawiskiem tym była dotknięta jedna rodzina wielodzietna. Placówki udzielające pomocy osobom bezdomnym to między innymi Stowarzyszenie AGAPE w Borowym Młynie oraz FIDES w Malborku.

II.7.7. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Składa się na nie: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, poziom wykształcenia rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;

- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryjewie w 2016 roku pomógł 13 rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W porównaniu do lat wcześniejszych liczba rodzin utrzymuje się na tym samym poziomie.

II.7.8. Sytuacja osób starszych

W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- Sytuacja finansowa.
- Wykonywanie codziennych czynności.
- Obsługa nowych technologii.
- Relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- Obniżona samodzielność.

W Gminie Ryjewo rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. W 2015 roku w wieku poprodukcyjnym było 931 osób, to aż 15,6% ludności naszej gminy. W powiecie kwidzyńskim procent osób w wieku poprodukcyjnym jest delikatnie wyższy niż w Gminie Ryjewo i wynosi 15,7%. Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagaly się samorządy, nie tylko w województwie pomorskim, ale w całej Polsce.

III. Część Programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

III.1. Misja Gminy Ryjewo

Misją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Pomocy Społecznej jest polepszenie sytuacji społecznej mieszkańców gminy Ryjewo oraz podniesienie poziomu ich życia.

Celem głównym Gminnej Strategii jest profesjonalna pomoc społeczna, zmieniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności.

Cele szczegółowe:

1. Prewencja, profilaktyka oraz skuteczna walka z wszelkimi przejawami patologii i dysfunkcji społecznych.
2. Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, w szczególności bezrobociem.
3. Wsparcie osób najuboższych.

Cele te będą realizowane za pomocą następujących działań:

- 1.1. Analiza rzeczywistych potrzeb społecznych.
- 1.2. Rozpoznawanie głównych problemów społecznych i ich zasięgu.
- 1.3. Identyfikowanie przyczyn i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej.
- 1.4. Ustalenie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami współpracującymi z Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

- 2.1. Pobudzanie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy przy rozwiązywaniu problemów.
- 2.2. Wypracowanie i doskonalenie form pracy z podopiecznymi z dysfunkcjami, problemami bytowymi oraz opiekuńczo-wychowawczymi.
- 2.3. Prowadzenie wszechstronnej pracy z rodziną i wykorzystywanie metod i technik indywidualnie do sytuacji rodziny.

- 2.4. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
- 2.5. Współpraca pracowników socjalnych ze szkołami, policją oraz Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- 3.1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dzieci i rodzin ubogich poprzez m.in. finansowanie posiłków w szkołach, zakup odzieży i obuwia.
- 3.2. Udzielanie pomocy finansowej rodzinom najuboższym.
- 3.3. Rozwój pracy socjalnej z rodzinami o niskich dochodach.
- 3.4. Propagowanie wśród rodzin z problemami finansowymi aktywnego podejścia do polepszenia swojej sytuacji materialnej.
- 3.5. Współpraca z Bankiem Żywności w Tczewie w zakresie pomocy żywnościowej dla rodzin.

III.2. Sposoby realizacji zadań oraz źródła finansowania

Realizacja Gminnej Strategii będzie prowadzona poprzez wykonywanie założonych kierunków działań. Programy i projekty społeczne w Gminie realizowane będą w zgodności z kierunkami działań określonymi w celach niniejszego dokumentu.

Strategia stanowi dokument otwarty i wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb projekty i działania dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wspierania rodzin i dzieci, wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji.

Zidentyfikowane w Gminnej Strategii cele i działania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Przewiduje się, iż główne znaczenie będą odgrywały środki własne Gminy Ryjewo oraz środki z budżetu państwa.

Organ administracji	Zadanie
Środki z budżetu państwa	finansowe wspieranie zadań zleconych w obszarze pomocy społecznej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione
Środki z budżetu gminy	realizacja zadań własnych w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii

Środki finansowe będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.

III.3. Wskaźniki realizacji strategii

Wskaźniki ogólne

Nazwa wskaźnika	Źródło
Liczba ludności gminy Ryjewo – ogółem i z podziałem na płeć	GUS, USC
Struktura wiekowa ludności	GUS, USC
Liczba bezrobotnych na terenie Gminy Ryjewo i ich struktura wiekowa i podział wg płci	PUP Kwidzyn
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	OPS Ryjewo
Najczęstsze powody przyznawania pomocy	OPS Ryjewo
Liczba rodzin korzystających z Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	OPS Ryjewo
Liczba rodzin objętych pomocą w ramach świadczeń rodzinnych	OPS Ryjewo
Liczba rodzin objętych pomocą w ramach świadczeń z funduszu alimentacyjnego	OPS Ryjewo
Liczba rodzin objętych pomocą w ramach świadczeń wychowawczych	OPS Ryjewo
Liczba osób i rodzin objętych pomocą żywnościową otrzymaną z Banku Żywności	OPS Ryjewo
Liczba rodzin objętych pomocą w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego	OPS Ryjewo

III.4. Wdrożenie i aktualizacja strategii

„Strategia Rozwiązywania Problemów Pomocy Społecznej na lata 2017 - 2021” ma na celu wytyczenie głównych kierunków zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej, jaką jest gmina Ryjewo. „Jakość życia” jest szerokim pojęciem, a składa się na nie to wszystko, co potrzebne jest jednostce do godnego życia, a więc zasoby materialne, pożywienie, praca, a także to wszystko, co wpływa na poczucie bezpieczeństwa i komfortu psychicznego jednostki.

Strategia wyznacza kierunki działania na najbliższe 5 lat. Aczkolwiek, biorąc pod uwagę tempo zmian społecznych, politycznych i gospodarczych, strategia ma charakter otwarty, dzięki czemu będzie mogła być uzupełniana i aktualizowana w przypadku zmiany warunków, które znacząco wpłyną na przekształcenia pomocy społecznej i sytuacji mieszkańców gminy.

W czasie weryfikacji mogą powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty. Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców zawartym w misji strategii oraz w celach głównych.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej koordynatorem wdrażania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ryjewo na lata 2017 – 2021 jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie.

III.5. Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Wójta Gminy Ryjewo
- Rady Gminy Ryjewo
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,

- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będzie coroczny raport, powiązany z Oceną Zasobów Pomocy Społecznej, przedkładany Wójtowi Gminy Ryjewo oraz Radzie Gminy Ryjewo do końca kwietnia roku kolejnego. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.